

Mehmed Hilmî Efendi

MEHMED HİLMÎ EFENDİ

(Ö. 1916)

Büyük babamı görüyorum; aşağı kattaki yemek salonunda, büyük sofranın başında... Etrafında, haremi, kızları, gelini ve torunları... Solunda ve yanibaşında ben varım... Hava soğuksa muhakkak onun kürküne bürülüyüm...

Beş – altı yaşındayım...

Büyük babam her ân bana bitişik yaşar.

O sofraya gelen sıcak yemeklerden hiç hoşlanmaz. İşte cici annemi (büyük annem) ve hizmetçileri haşlıyor. Herkes başı önünde, susuyor; bir benim başım dik... İstersem avaz avaz haykırabilirim, büyük babamı da susturabilirim. Bana izin sonsuz... Büyüklerin, çocuklar yedikten sonra sofraya oturduğu zamanlarda da ben, hem küçüklerin hem büyüklerin masasında hep baş köşedeyim...

•

Büyük babam İstanbul cinayet Mahkemesi ve İstinaf Reisliğinden emekli, Maraşlı Kısakürekzâde Hilmî Efendi... Abdülhamid'e atılan bomba hâdisesinin tarihî muhakemesini o yapmış...

Mabeyn paşasını mahkemeden kovduğu için Abdülhamîd tarafından birinci rütbe Mecidî nişaniyle lûtuflandırılan Büyük babam.

Abdülhamîd devri rical bereketinin eşsiz simalarından Ahmed Cevdet Paşa'nın reisi bulunduğu "Mecelle" komisyonunda âza, verdiği hükümlerle maruf ve böyle bir eserde kalemi bulunduğu için Fransızların (Lejyon d'onör) nişanına sahip ... "Hünkâr beğendi" yemeğini "millet beğendi"ye çeviren nankör bir devrim yahut yıkım havası içinde "İttihat ve Terakki" çetecileri eliyle tekaütlüğe sürülüyor.

0 devrin parasiyle emekli aylığı olarak 80 altın alıyor...

Parası, bir adliye mutemedi tarafından her ay 0 konağa getirilir. Memura kapıyı açan uşak daima beni çağırır, ben de şingır şingır para torbasını kaptığım gibi büyük babama götürürüm. Öbür torunlar da arkamda... Büyük babam torbadan bir altın çıkarıp bana verir. Öbürlerine gümüş kuruşlardan ve nihayet çeyreklerden başka bir şey düşmez.

Ayda beş altına kalabalık ailelerin geçindiği o günlerde, 80 altının ve ayrıca birçok mülk ve akardan gelen iratların döndürdüğü konağı hayâl etmeli...

Aşçı ve yamakları, birçok uşak, dadı, kadın hizmetçi, zenci köle, arabacı; ve birer fayton ve kupa arabasıyla Şahin ve Mazlum isimli kestane dorusu iki pırıl pırıl at...

•

Anlaşıyor ki, konağın ruhu büyük babam; ben de onun ruhuyum... Çünkü biricik oğlunun biricik oğluyum... Babadan oğula, içinde yaşattığı soy ideâlinin onca en mükemmel numunesiyim.

Oğlunda inkisara uğrayan irsiyet ideâli, artık, torununda mihrakını bulmuş ve gerisini kıymetten düşürmüştür. Babamdan büyük iki kızından olma torunlarının yüzüne bile bakmaz.

Sağ kolunu açar ve orada gördüğü ben'i babasındakine benzetir ve öper öper. Elimini parmaklarını kendi el ayalarına yerleştirir ve mafsal yerlerindeki kırışıkları tıpkı babasındakilere eş bularak öper, koklar, hayran hayran seyreder.

Babasının ismi Ahmet Necip... Bana o ismi vermiş...

Zekâma gelince, bu noktadan mesuttur. Her vesileyle haykırır:

– Gel benim akl-ı evvel (akılda birinci) torunum!

Sonra tercihindeki hakikati göstermek için torunlarını önüne dizer, herhangi bir divan'dan bir beyit okur, kimse onu tekrarlayamaz ve ben bülbül gibi başta ve sonda tekrar edince

de;

– Gördünüz mü, der; nasıl sevmeyeyim akl-ı evvel torunumu?

Ve bana altın, öbürlerine çil kuruşlar...

. . . .

Büyük babam bana en küçük yaşlarda okuyup yazmayı öğretti. Bilmem ki, dört beş yaşında su gibi okuyup yazıyordum dersem inanır mısınız? O zamanın ağıdalı diliyle günlük gazeteleri, dört – beş yaşında okuyor, anlıyor, hattâ anlatıyordum.

•

Büyük babam kitap odasında ve bir sedirde... Sedire çömelmiş, gözlüğü gözünde, dırılıtlı bir şarkı söyler gibi Fuzulî Divanını okuyor. Ben de odaya girip yanına sokuluyorum. Beni kürkünün içine alıp öpüyor ve sonra bir kâğıt çıkarıp:

– Yaz bakalım şuraya; diyor, büyük babanın ismini yaz!..

Özene bezene, kâğıda bir “Hilmi” konduruyorum. Fakat sonundaki “ye” harfi biraz çarpık kaçıyor; bunu beğenmiyorum, büyük babam duruşumdaki tereddüdü anlıyor ve gülümseyerek ne yapacağıma bakıyor, “ye” harfinin kuyruğundan imza çizgisi gibi bir şey çekip düzeltiyorum ve kâğıdı uzatıyorum. Çirkinliği sezişim ve düzeltişim o kadar hoşuna gidiyor ki, beni göğsüne basıyor ve iftihar gözyaşları döküyor.

•

Yatakta da Büyük babamla beraberim ve hep kürkünün içindeyim...

Yatakta ondan hep dinî menkıbeleri dinliyorum.

İşte, üçüncü katta, bizim yatak odamızın karşısındaki büyük yatak odasında, kocaman bir ceviz karyolada büyük babamın yanında ve kürkünün içindeyim. Hazret-i Ali’ye, onun misilsiz kuvvet şecaatine dair bir menkıbe dinlemiş bulunuyorum.

Soruyorum:

– Büyük baba, Hazret-i Peygamber mi daha kuvvetliydi, Hazret-i Ali mi?..

Beş – altı yaşındaki çocuk saffetinin içinden fıskıran bu soru, büyük babama hem çocuklara, hem büyüklere verilebilecek cevapların en güzelini verdiriyor:

– O kimseyle ölçülmez, O'nda peygamber kuvveti vardı.

– Büyük babamın “O'nda Peygamber kuvveti vardı.” sözünü, hecesi hecesine hiçbir ân unutmadım.

. . . .

Öldü.

Büyük babam öldü.

Olanca desteğim, koruyucum, kürkünün içinde barındırıcım, sema, toprak, güneş, dünya, Allah, Peygamber, bütün bir kâinat öğreticim, Büyük babam...

Öldü.

•

Konağın üçüncü katındaki yatak odasında, bana Hazret-i Ali menkıbelerini anlattığı karyolada, benim masum masum “Hazret-i Ali mi daha kuvvetliydi, Hazret-i Peygamber mi?” soruime, “Peygamberde nebîlik kuvveti vardı” cevabını verdiği yastıkta bir baş... Büyük babamın, bu defa yanında torununun başı bulunmayan kupkuru kafası...

İkide bir “açık gidecek diye korkuyorum!” dediği gözleri kapalı, kolları iki yanına uzatılmış, yüzü ve ayakları fildişi renginde...

. . . .

Hastalığında beni bir ân yanından ayırmamış; yüzüme dalarak beyaz sakalına damlayan tuzlu gözyaşlarıyla ağlamış ve ancak komaya geçtikten sonradır ki, torununu görmez olmuştu.

Akşama kadar göğsü körük gibi indi çıktı, bir ara benim gömleğimi isteyip uzun uzun kokladı ve daldı.

Sonra hafifçe açılan gözlerini, ayak ucundaki pencerenin tepesinde oynayan akşam ışıklarına dikerek ruhunu teslim etti.

Annem ve halam:

– Haydi sen çık oradan, dediler bana, git, çocukların yanına git!

Boynum bükük, çıkıp gittim.

Cici annem, büyük salonda ağlama tecrübesindedir:

– Evin direği çöktü!

Ve dışarıda satıcılar bağırmakta:

– Taze simitler!.. Akşam simidi..

Ve ben dehşetle insanları inceliyorum. Hissî olmaktan ziyade, zihni bir işkence içindeyim.

Büyük babamı, aşağı kattaki yemek odasına bitişik, kurnalı hamamın kerevetine uzattılar. Çocuklarla bahçe tarafında hamam penceresine tırmandık, içeriye göz attık.

Büyük babam, teneşirde upuzun yatıyordu. Göz açıp kapayınca kadar baktığım ölüden bana çarpan şey, yalnız sakalları; sapsarı derisinin üstünde tane tane yapıştırılmış gibi duran seyrek ve beyaz sakalı oldu. Ölü bir tenden fıskıran, kurumuş otlar gibi ölü ve kıvrırcık teller..

Büyük babamın cenaze merasimi muhteşem oldu. Çemberlitaş'tan Beyazıd'a kadar uzanan bir kalabalık onu Edirnekapısı'na kadar götürdü. Trablus harbinde İstanbul'da muhacir gelip bizim konağa kapılanan Ali isimli bir hizmetkârın, mezara indirilen tabut üzerine kapanıp "beni de beraber gömün!" diye çığlık kopardığını hatırlıyorum.

Mezara şu taşı diktiler:

Rütbe-i Bâla ricalinden Mahkeme-i Cinayet ve İstinaf Reisi Maraşlı Mehmet Hilmi Efendinin ruhuna FATİHA..

NFK/ 0 ve Ben, Kafa Kâğıdı, Hikâyelerim.